

РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО ПОТЕНЦІАЛУ ЯК СТРАТЕГІЧНА МЕТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ

**Томчук-Пономаренко Наталия
Развитие человеческого
потенциала как стратегической
цель социально-экономической
политики государства**

**Tomchuk-Ponomarenko Nataliya
Human development as a strategic
goal of social and economic policy
of the state**

У період кардинальних трансформаційних змін соціально-економічної системи України однією з найважливіших проблем суспільства є не лише збереження, а й примноження людського потенціалу країни. Це завдання може бути реалізовано лише за умови забезпечення стійкого та динамічного людського розвитку, що має відбуватись на якісно новій основі і який потребує адекватного та соціально гарантованого економічного забезпечення.

Тому актуальним є аналіз концептуальних положень людського розвитку та людського капіталу, і на цій основі — з'ясування соціально-економічних проблем і найважливіших напрямів забезпечення людського розвитку в Україні.

В умовах глобалізаційних перетворень економіка все більше підпорядковується забезпеченню людських цінностей. Так, Д. Белл зазначав: «Говорячи про сьогоднішню економіку, люди звичайно не розуміють, що її природна межа вже досягнута і в найближче десятиліття вона змушена буде перетворитися на одну із складових частин соціології» [1, с. 245].

У ювілейному, 20-му Звіті з людського розвитку 2010 р., представленого ПРООН, підкреслюється динамічність концепції людського розвитку і робиться новий крок в її еволюції. Подається більш розвинене і уточнене її визначення з урахуванням забезпечення сталості, справедливості та розширення прав людини. За сучасних умов розвиток людини має бути довгостроковим, сталим, протидіяти зuboжінню та відповідати справедливості. Запропоновано також розробити нову економічну концепцію — «економіка людського розвитку», яка сприятиме подальшому підвищенню добробуту та дозволить саме з цих позицій оцінювати економічне зростання [2, с. 9]. Розвиток людини означає включення в число людських свобод права людей на довге, здо-

рове і творче життя, на здійснення інших цілей, що мають цінність, на активну участь у забезпеченні справедливості та сталості на нашій спільній планеті [2, с. 10].

Такий підхід викликав необхідність при розрахунках ІЛР використати нові індекси, які дозволяють урахувати проблеми нерівності у розподілі, гендерної справедливості та бідності. У даному Звіті з людського розвитку за 2010 р. при визначенні ІЛР, крім раніше використовуваних показників, застосовуються ще три: 1) ІЛР, скоригований на нерівність (з урахуванням відмінностей у рівні доходів, сферах охорони здоров'я та освіти); 2) індекс гендерної нерівності, який враховує рівень материнської смертності та присутність жінок у парламенті; 3) багатовимірний індекс бідності (БІБ), який не тільки оцінює бідність з огляду на рівень доходів, а й урахує багато чинників на рівні домашніх господарств — від основних життєвих стандартів до доступу до шкільної освіти, чистої води і медичної допомоги.

Останні три показники, відбиваючи вплив нерівності на людський розвиток, можуть змінювати загальний ІЛР.

Прослідковуючи тенденцію основних макроекономічних показників бачимо, що за роки незалежності України валовий національний дохід на душу населення зменшився приблизно на 22 %, а очікувана тривалість життя — на один рік. У загальному рейтингу ІЛР Україна посіла 78 місце з 187, порівнявшись з Македонією. Про це свідчать дані Програми розвитку ООН, оприлюднені 15 березня в Доповіді про людський розвиток 2013. Значення індексу людського розвитку України потрапляє у високу категорію, проте він нижчий від середнього у країнах Європи і Центральної Азії (0,771). Випередили Україну також Казахстан і Росія (69 і 55 місця), Білорусь (50 місце), Румунія (56), і Грузія (72). А Польща потрапила у групу країн з «дуже високим рівнем розвитку» — 39-е місце з показником 0,821. У Доповіді про людський розвиток 2013 зазначається, що жодна з країн не знизила значення ІЛР у порівнянні з рівнем 2000 року. При цьому валовий національний дохід на одну особу за роки незалежності України зменшився приблизно на 22 % (сьогодні становить 6428 в доларах за паритетами купівельної спроможності національних валют).

Отже, аналіз динаміки основних складових людського розвитку свідчить про недостатню реалізацію в Україні можливостей економічного зростання та реального підпорядкування останнього цілям людського розвитку, що потребує суттєвого вдосконалення управління цими процесами на рівні державної соціально-

економічної політики. Вирішення цієї проблеми неможливе без кардинальної зміни пріоритетів соціально-демографічного розвитку, що потребує реформування системи охорони здоров'я, соціального обслуговування, освіти, розробки регіонально орієнтованої демографічної, економічної та міграційної політики, метою здійснення якої мають бути забезпечення високого рівня життя населення України, що є основоположною умовою задекларованого входження країни до складу 20 найбільш високорозвинених у світі.

Література

1. Белл Д. Эпоха разобщенности / Д. Белл, В. Иноземцев. — М. : Центр исслед. постиндустр. Общества, 2007. — 342 с.
2. Human Development Report 2010. 20th Anniversary Edition. The Real Wealth of Nations: Pathways to Human Development. Published for the United Nations Development Programme (UNDP) [Електронний ресурс]. — N. Y., 2010. — 238 p. — Режим доступу: <http://hdr.undp.org>

Г. В. Турбан, к.э.н., доцент,
зав. кафедрой международного бизнеса,
УО «Белорусский государственный экономический университет»
e-mail: TurbanGV@mail.ru

РАЗВИТИЕ РЕГИОНАЛЬНЫХ ТОРГОВЫХ СОГЛАШЕНИЙ В МИРОВОЙ ЭКОНОМИКЕ

Турбан Галина
Розвиток регіональних
торговельних угод у світовій
економіці

Turban Galina
Development of regional trade
agreements in the world economy

Глобальная экономика сегодня — это экономика интеграционных объединений. Страны начинают рассматривать Региональные торговые соглашения (англ. Regional Trade Agreements) как основу своей торговой политики. С одной стороны, они используют различные инструменты для либерализации торговли во взаимной торговле и для обеспечения более эффективного участия предприятий в международных цепочках создания стоимости. С другой стороны, в современной международной экономике начинается конкурентная борьба не за рынки отдельных стран, а за рынки отдельных РТС.

Практически все государства за редким исключением являются участниками одного или нескольких соглашений о региональ-